

Skolemiljøet til elevene
kapittel 12 i ny opplæringslov

Dagens kapittel 9 A blir til **kapittel 12 i ny opplæringslov**

- I hovedsak en videreføring av dagens regler
- Enkelte språklige og strukturelle justeringer
- Innført en terskel for å melde fra til skoleeier ved mistanke om krenkelser fra en som arbeider på skolen
- Endring av hvilke delplikter statsforvalteren skal vurdere i sin håndheving av aktivitetsplikten

§ 12-1: Virkeområdet for reglene om skolemiljøet til elevene

- Kapittel 12 gjelder for skolen, skolefritidsordninger og leksehjelpsordninger.
- Gjelder også når aktiviteter skjer utenfor skolens område og på skolens digitale plattformer.
- Forhold utenfor skolen kan likevel ha betydning:
 - Skolen har en aktivitetsplikt uavhengig av årsaken til at en elev ikke har det trygt og godt.
 - Skoleveien er i en særstilling.

Dagens § 9 A-1

«Kapitlet her gjeld for elevar i grunnskolen og den vidaregåande skolen. Kapitlet gjeld òg for elevar som deltek i leksehjelpordningar og i skolefritidsordningar, med unntak av §§ 9 A-10 og 9 A-11

Ny § 12-1:

«Dette kapitlet gjeld for skolen, leksehjelpordninga og skolefritidsordninga»

§ 12-2: Retten til et trygt og godt skolemiljø

- § 12-2 viderefører dagens § 9 A-2
- Tilføyning av begrepet «inkludering» gir en dekkende beskrivelse av hva som skal til for at skolemiljøet skal være trygt og godt.
- Bestemmelsen omfatter både det fysiske og psykososiale miljøet.

Dagens § 9 A-2

«Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

Ny § 12-2

«Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, **inkludering**, trivsel og læring.»

§ 12-3: Nulltoleranse mot krenkende oppførsel

- Videreføring av dagens regler med noen språklige endringer
- Skolen skal ikke godta krenkende oppførsel fra elever eller andre som oppholder seg på skolen.
- Hva som regnes som krenkelser er en helhetsvurdering. Mobbing, vold, diskriminering og trakassering er eksempler på krenkelser.
- Lav terskel, men ikke alle kritiske ytringer og uoverensstemmelser mellom elevene omfattes
- Begrepet er objektivt, men terskelen for hva som er krenkende er ikke lik for alle elever.
- Aktivitetsplikten gjelder uavhengig av om noe er en krenkelse eller ikke.

Dagens § 9 A-3

«Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.»

Ny § 12-3

«Skolen skal ikkje godta krenkjande oppførsel, som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering.»

§ 12-3: Forebyggende arbeid

- Videreføring av dagens regler med noen språklige endringer.
- Målet med å arbeide forebyggende er å unngå at elevene opplever et skolemiljø som ikke er trygt og godt.
- Arbeidet skal omfatte både det fysiske og psykososiale miljøet og må være systematisk.
- Det er viktig at elevene får delta i utformingen av det forebyggende arbeidet.

Dagens § 9 A-3

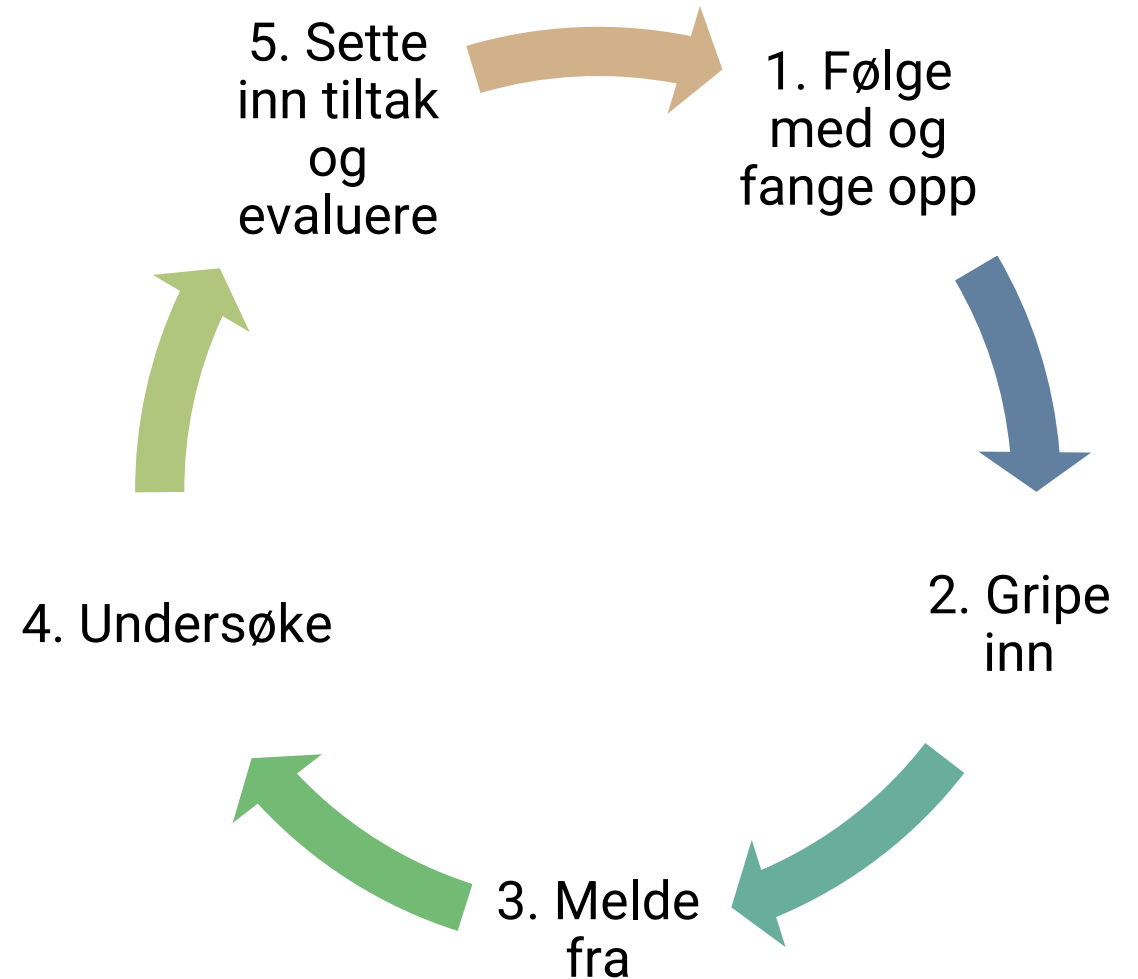
«Skolen skal forebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.»

Ny § 12-3

«Skolen skal arbeide kontinuerleg for at alle elevane skal ha eit trygt og godt skolemiljø.»

Aktivitetsplikten

- Aktivitetsplikten inneholder fem handlingsplikter, og et krav til å dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

* Dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten

§ 12-4: Aktivitetsplikten

- Strukturelle og språklige endringer og presiseringer som ikke innebærer realitetsendringer.
- Begrepet «varsle» er endret til «melde fra».
- Elevenes rett til å bli hørt, og hensynet til elevens beste er samlet i ny §§ 10-1 og 10-2.

Ny § 12-4

«Alle som arbeider på skolen, skal **følgje med** på korleis elevane har det, og om mogleg **gripe inn** dersom nokon krenkjer ein elev.

Alle som arbeider på skolen, skal **melde frå** til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Det gjeld også når ein elev seier sjølv at ho eller han ikkje har det trygt og godt. Skolen skal snarast **undersøkje** saka og **rette opp** situasjonen med eigna tiltak. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.

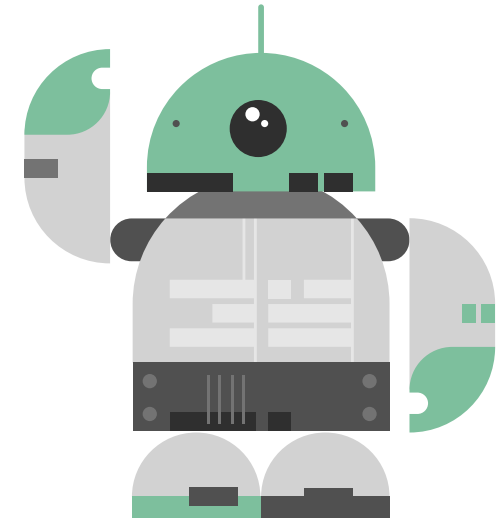
Skolen skal lage ein skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå:

- a. kva problem tiltaka skal løyse
- b. kva tiltak skolen har planlagt
- c. når tiltaka skal gjennomførast
- d. kven som skal gjennomføre tiltaka
- e. når tiltaka skal evaluerast

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.»

Hvem gjelder aktivitetsplikten for?

- Avhenger av hvilken delplikt det gjelder:
 - **Alle som arbeider på skolen** har en plikt til å følge med, gripe inn og melde fra
 - **Skolen** skal undersøke saken og rette opp med egnede tiltak
 - **Rektor** skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlige tilfeller
- Hvem gjelder den ikke for?
 - Personer som befinner seg på skolen mer tilfeldig eller nå og da
 - For eksempel foreldre eller andre som følger elevene til og fra skolen
 - Personer som utfører enkeltoppdrag, bud, selskap og sjåfører som utfører skoleskyss

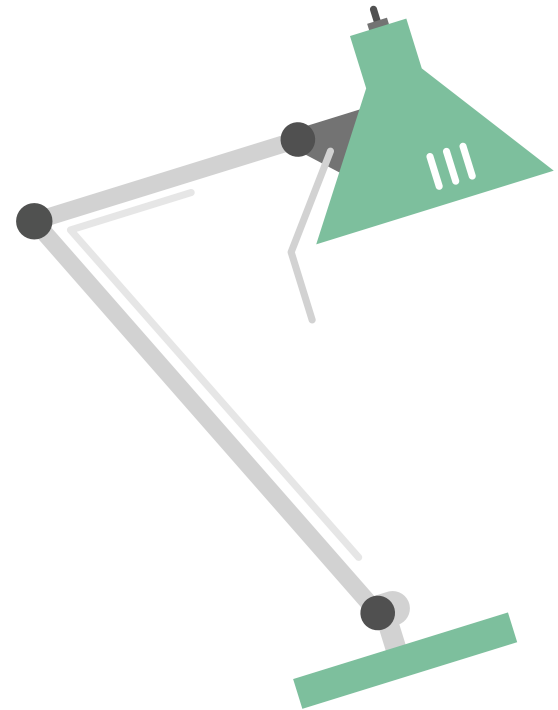
Plikten til å følge med

«Alle som arbeider på skolen, skal følge med på korleis elevane har det.»

(opplæringsloven § 12-4 første ledd)

Plikten til å følge med

- er ei plikt for den enkelte til å være årvåken og aktivt observere hvordan elevene har det, agerer hver for seg, seg imellom og forholdet mellom elever og ansatte
- er en nødvendig forutsetning for at de som arbeider på skolen skal få mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt
- hvordan de skal følge med, må tilpasses konkrete forhold rundt elevene og skolen
- er et ekstra ansvar overfor elever med en særskilt sårbarhet

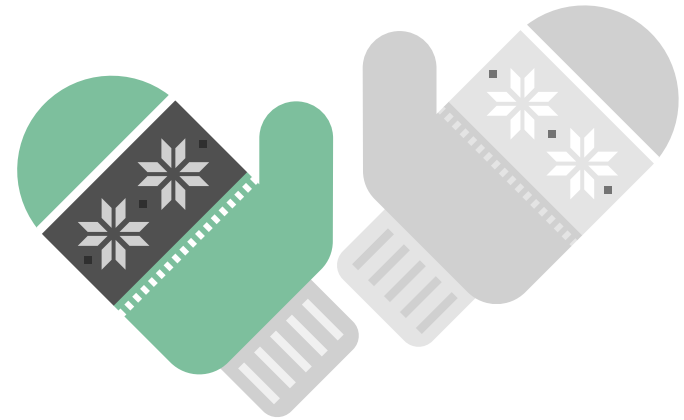
Plikten til å gripe inn

«**Alle som arbeider på skolen, skal [...] om mulig gripe inn dersom nokon krenker ein elev.**»

(opplæringsloven § 12-4 første ledd)

Plikten til å gripe inn

- knyttet til pågående krenkende oppførsel som den som arbeider på skolen selv er vitne til
- begrenset til inngrep som er mulige å gjennomføre av hensyn til elevene og den som arbeider på skolen
- ikke en selvstendig hjemmel for å bruke fysisk makt

A photograph of a classroom. A teacher is standing at the front, holding papers. Several students are seated at desks, with their hands raised. The room has a whiteboard and a window in the background.

Plikten til å melde fra

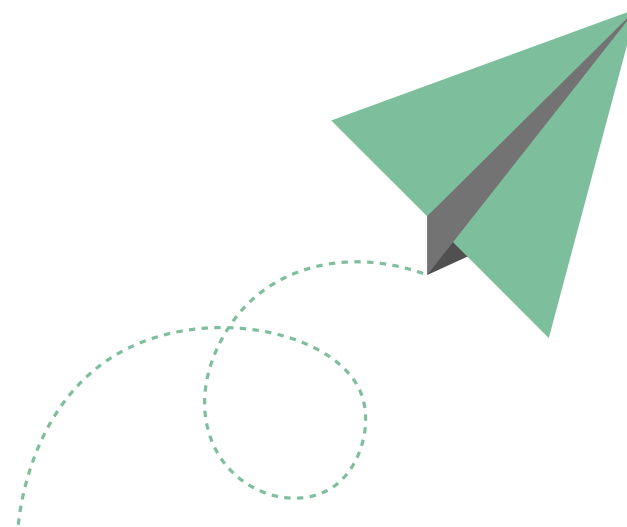

«**Alle som arbeider på skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har et trygt og godt skolemiljø.** Det gjeld også når ein elev seier sjølv at ho eller han ikkje har det trygt og godt. [...] rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.»

(opplæringsloven § 12-4 andre ledd)

Plikten til å melde fra

- Alle som jobber på skolen, må melde fra til rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- **Terskel** skal være lav for hva som vekker mistanke om eller gir kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt.
- Rektor har ansvaret for å ta imot meldingene.
- **Tidspunktet** for når det skal meldes fra, må stå i forhold til alvoret i situasjonen.
- Rektor skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlige tilfeller.

Skjerpet plikt til å melde fra

«Dersom **ein som arbeider på skolen**, får **mistanke om eller kjennskap** til at **ein annan som arbeider på skolen**, krenkjer ein elev, skal vedkommande **straks melde frå** til rektor. Rektor skal melde frå til **kommunen eller fylkeskommunen**, med mindre meldinga er **openbert grunnlaus**.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at **ein i leiinga** ved skolen **krenkjer** ein elev, skal vedkommande melde frå til **kommunen eller fylkeskommunen direkte.**»

(opplæringsloven § 12-5)

Skjerpet plikt til å melde fra

- Endring av ordlyden tydeliggjør at den «ordinære» aktivitetsplikten gjelder også her.
- Innført en terskel for når rektor skal melde fra til skoleeier, men «Ei innføring av ein terskel for plikta til å melde frå vil ikkje endre rettstilstanden nemneverdig frå i dag».

Dagens § 9 A-5

«Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. **Rektor skal varsle skoleeigaren.** Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. **Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.»**

Ny § 12-5

“Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev, skal vedkommande straks melde frå til rektor. **Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen, med mindre meldinga er openbert grunnlaus.**

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein i leiinga ved skolen krenkjer ein elev, skal vedkommande melde frå til kommunen eller fylkeskommunen direkte.»

Skjerpet plikt til å melde fra

- Utløses ved mistanke om at en som arbeider på skolen, utsetter eller har utsatt en elev for krenkelser
- Skjerpede krav til å melde fra «**straks**»
- Rektor skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen
- De som arbeider på skolen skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen dersom de mistenker at en i skoleledelsen krenker eller har krenket en elev

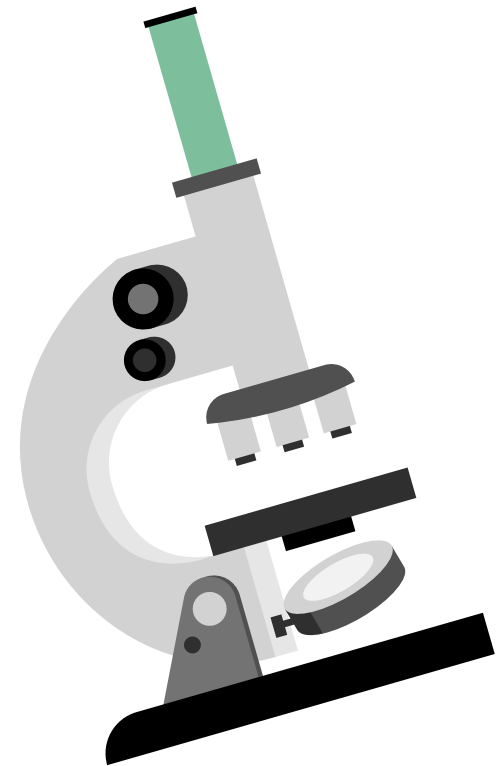
Plikten til å undersøke

**«Skolen skal snarast
undersøkje saka.»**

(opplæringsloven § 12-4 andre ledd)

Plikten til å undersøke

- Samme lave terskel for å undersøke som for å melde fra: «mistanke om».
- Undersøkelsene skal gjennomføres «snarest».
- Formålet med undersøkelsene er å finne ut hvordan elevene opplever skolemiljøet og få et tilstrekkelig grunnlag til sette inn egnede tiltak.
- Alle involverte elever og voksne på skolen må få komme med sitt syn på saken.

A photograph of a classroom scene. A male teacher with glasses and a beard, wearing a brown sweater, is leaning over a desk and giving a high-five to a young student with curly hair. The student is smiling and looking up at the teacher. In the background, other students are seated at desks, and the classroom is brightly lit. A large, light green circular graphic is overlaid on the left side of the image, containing text.

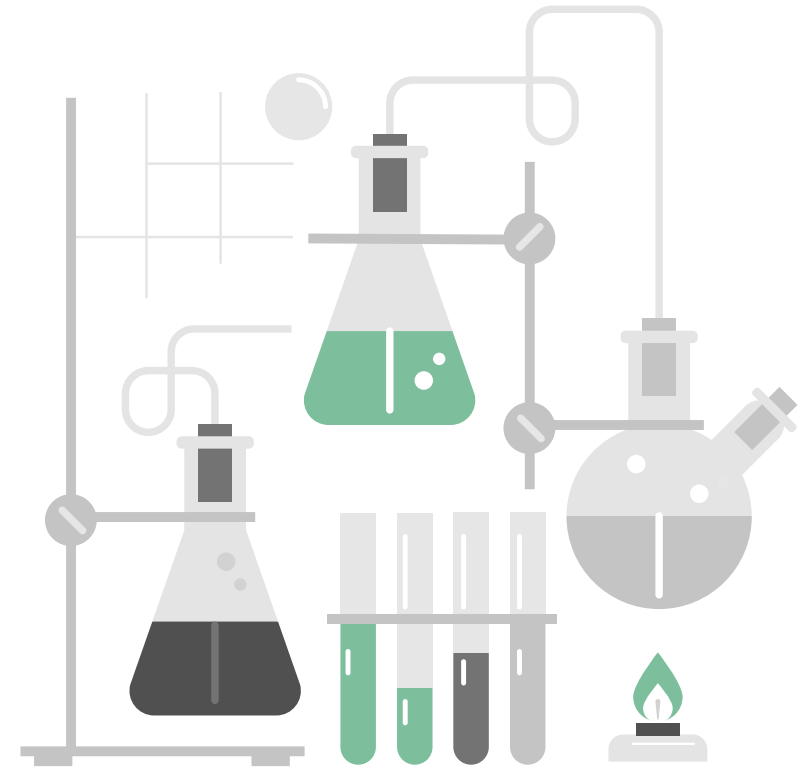
Plikten til å sette inn tiltak

**«Skolen skal snarast
[...] rette opp
situasjonen med
eigna tiltak.»**

(opplæringsloven § 12-4 andre ledd)

Plikten til å sette inn tiltak

- Dersom en elev ikke har det trygt og godt på skolen, skal skolen sette inn tiltak for å rette opp situasjonen
- Tiltakene må være egnede:
 - må kunne føre til at eleven får det trygt og godt på skolen (**en pedagogisk-faglig vurdering**)
 - Må være lovlige
- Plikt til å sette inn de egnede tiltakene som finnes og som er tilgjengelige for skolen.
- Tiltaksplikten varer helt til eleven får et trygt og godt skolemiljø, og inneholder dermed en plikt til å **følge opp** og kontinuerlig **evaluere** tiltakene.

Lage en skriftlig plan

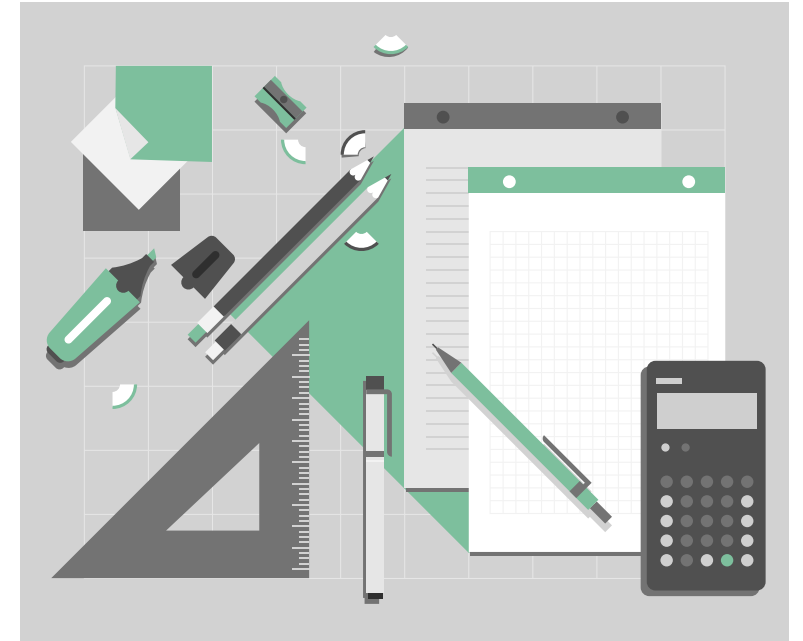
«Skolen skal lage ein skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå

- a. kva problem tiltaka skal løyse
- b. kva tiltak skolen har planlagt
- c. når tiltaka skal gjennomførast
- d. kven som skal stå for gjennomføringa av tiltaka
- e. når tiltaka skal evaluerast.»

(opplæringsloven § 12-4 tredje ledd)

Krav til å lage en skriftlig aktivitetsplan

- Kravet til å lage en aktivitetsplan utløses samtidig med plikten til å sette inn tiltak.
- Aktivitetsplanen kan gjelde for én elev, eller en situasjon eller utfordring som omfatter flere.
- Ingen formkrav utover at planen må være skriftlig-
- Minstekrav til innholdet:
 - a) hvilket problem tiltakene skal løse
 - b) hvilke tiltak skolen har planlagt
 - c) når tiltakene skal gjennomføres
 - d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene
 - e) når tiltakene skal evalueres

Krav til dokumentasjon

«Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig-»

(opplæringsloven § 12-4 fjerde ledd).

Krav til å dokumentere

- Skolen må i tillegg til å lage en aktivitetsplan, dokumentere hvordan delpliktene i aktivitetsplikten blir oppfylt
- Formålet med dokumentasjonen er
 - å bidra til effektive arbeidsprosesser
 - å bidra til rettssikkerhet for elev og foreldre
 - av hensyn til overprøving fra statsforvalteren i enkeltsaker og tilsyn
- Skolen skal dokumentere i den formen og det omfanget som er nødvendig.

§ 12-6: Statsforvalterens håndheving i enkeltsaker

- en rettslig overprøving av om skolen har oppfylt aktivitetsplikten
- ny lov viderefører håndhevingsordningen til statsforvalteren
- endring av hvilke delplikter statsforvalteren skal vurdere

Dagens § 9 A-6 andre ledd

«Statsforvaltaren skal avgjere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 er oppfylt.»

Ny § 12-6 andre ledd

«Statsforvaltaren skal avgjere om plikta til å rette opp situasjonen med eigna tiltak etter § 12-4 andre ledd og plikta til å lage ein skriftleg plan etter § 12-4 tredje ledd er oppfylt.»

§ 12-6: Statsforvalterens håndheving i enkeltsaker

- Statsforvalteren kan pålegge kommunen eller fylkeskommunen å rette forholdet
- Unntaksvis kan statsforvalteren vedta at skolen setter inn konkrete tiltak:
 - «Dersom saka elles vil bli unødig forseinka-»
 - «Dersom det er grunn til å tru at kommunen eller fylkeskommunen ikkje kjem til å rette forholdet.»

Dagens § 9 A-6 fjerde ledd

«Kjem statsforvaltaren til at skolen ikkje har oppfylt aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5, kan statsforvaltaren vedta kva skolen skal gjere for å sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det skal setjast ein frist for gjennomføringa av vedtaket, og statsforvaltaren skal følgje opp saka. Statsforvaltaren kan vedta reaksjonar etter skolen sitt ordensreglement, jf. § 9 A-10, eller at ein elev skal byte skole, jf. § 9 A-12.»

Ny § 12-6 fjerde ledd

«Kjem statsforvaltaren til at skolen ikkje har oppfylt **plikta til setje inn eigna tiltak etter § 12-4 andre ledd eller plikta til å lage ein skriftleg plan etter § 12-4 tredje ledd**, kan statsforvaltaren **påleggje** kommunen eller fylkeskommunen å rette forholdet. Dersom saka elles vil bli **unødig forseinka**, eller dersom det er grunn til å tru at kommunen eller fylkeskommunen **ikkje kjem til å rette forholdet**, kan statsforvaltaren **vedta kva skolen skal gjere** for at eleven skal få eit trygt og godt skolemiljø. Statsforvaltaren kan vedta reaksjonar etter skolereglane, jf. § 10-7, eller vedta at ein elev skal byte skole, jf. § 13-2. »

§ 12-6: Statsforvalterens håndheving i enkeltsaker

- Statsforvalteren skal avvise saken
 - dersom den ikke er tatt opp med rektor, eller det har gått mindre enn en uke siden den ble tatt opp
 - dersom eleven ikke lenger går på den aktuelle skolen
 - unntak: «særlige grunner»
- Statsforvalteren kan avslutte saken dersom eleven har fått det trygt og godt.

